

MAGYAR MÚZEUMI ARCKÉPCSARNOK II.

Életrajzok a magyar múzeumügy történetéből II.

Készült a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület
alapításának harmincadik évfordulóján

a kötet munkálatait és kiadását támogatta:

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

MAGYAR MÚZEUMI ARCKÉPCSARNOK II.

Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület
Budapest, 2022

Főszerkesztő

Tóth Arnold

Szerkesztőbizottság

†Bodó Sándor, Debreczeni-Droppán Béla, Viga Gyula

Szerkesztő

Élesztős László

A szerkesztésben közreműködött

Berényi Marianna, Boér Hunor, Deme Péter, Jávor Anna,
Matskási István, Újlaki Pongrácz Zsuzsánna, Wollák Katalin

továbbá

a Pulszky Társaság munkatársai és önkéntesei:
Andor Anna Klára, Kalló Regina, Kolocz Dóra, Solymosi Tamás,
Szigeti Blanka, Vígh Dóra Krisztina

ISBN 978-615-80043-7-4

Kiadja: Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület, Budapest

Felelős kiadó: Dr. Bereczki Ibolya, a Pulszky Társaság elnöke

Technikai szerkesztés, grafikai munkák: Á.Tóth és Barátai Kft., Miskolc

Felelős vezető: Á.Tóth József ügyvezető

Borítóterv: Szabó Zsófia | Munkaszám: 5450/2022

te a helytörténeti, honismereti kutatásokra, a Kisfaludy-pályázatokon való részvételre, honismereti-néprajzi táborokat szervezett, amelyeknek rábaközi, majd megyei vezetője lett. A *Csornai Múz.* helytörténeti gyűjt.-ének vezetője (1996–1999). – Fő kutatási területe Csorna és a Rábaköz 19. sz.-i társadalomtörténete. A gyűjteménygyarapításon kívül kiáll.-okat rendezett, konferenciákat szervezett, életrajzi adattárakat szerk., településmonográfiákat írt, minden lehetséges fórumon képviselte a lokálpatrióta tudatot erősítő helytörténeti kutatások fontosságát. Rendszeresen publikált a *Soproni Szemlé*ben, az *Arrabonában* és a *Honismeret*ben. A *Rábaköz – honismereti évkönyv* alapító szerk.-je (1995–1998), a *www.hontar.hu* portál alapító szerk.-je (2002–2007). Szerk. a Csornai Múz. kiállításvezetőjét és a kiáll.-okat bemutató CD-ROM-ot (2000). – A Rábaközi Művelődési Egyesület elnöke (1988), a *Rábaközi Hírlap* szerk.-je (1989–1990), a Csornai Városi Televízió alapítója és műsorszerk.-je (1992–1994), a Kmety György Társaság alapító tagja (1997), az Orsz. Honismereti Szövetség elnökségi tagja (2007). – Ifjúságért Érdemérem (1988), Bél Mátyás – Notitia Hungariae Emlékérem (1990), Csorna Városáért Emlékérem (1997).

F. m.: *Rábaköz népének védekezése az áradások ellen: 1870–1889* (Csorna, 1990); *A Széchenyi István emlékére alapított Csornai Polgári Olvasókör (1861–1896)* (Soproni Szemle, 1991. 3. 215–219. p.); *A csornai egyesületek élete: 1802–1905* (Győri Tanulmányok, 14–15. Győr, 1995, 179–195. p.); *A Rábaköz malomipara 1867 és 1914 között* (Rábaköz Honismereti Évkönyv, 1995, 3–11. p.); *Csorna évszázadai* (Csorna, 1996); *Csorna iskolái (1659–1996)*. In: *Település-iskola-társadalom*. Tanulmányok Győr-Moson-Sopron megye és Burgenland iskolatörténetéből 1777–1996. Szerk. Kovátsné Németh Mária (Győr, 1996, 148–165. p.); *Egy csornai nagybérlő, Hegyfalusi Sugár Sándor* (Rábaköz Honismereti Évkönyv, 1997, 109–115. p.); *Parasztozgakalmak a Rábaközben 1848–49-ben* (Rábaköz Honismereti Évkönyv, 1998, 34–42. p.); *A rábaközi sajtó története (1889–1917)* (Arrabona, 37/1–2., 1999, 237–256. p.); *Történeti kiállítás*. In: *Csornai Múzeum kiállításvezető*. Szerk. (Csorna, 2000, 5–22. p.); *Bodonhely: falutörténeti vázlatok* (Bodonhely, 2000); *Csorna* (A XXI. század küszöbén [sorozat], Bp., 2002); *Jobaháza – dalékek a község történetéhez* (Jobaháza, 2006).

Irod.: Ki kicsoda Csornán? Összeáll. Horváthné Varga Mónika–P. I. (Csorna, 1997, 47. p.); Ki kicsoda Győr-Moson-Sopron megye helyismereti kutatásában? Szerk. Mennyeiné Várszegi Judit (Győr, 2006, 174–176. p.);

Csiszár Attila: P. I. (1949–2007). Soproni arcok (Soproni Szemle, 2007, 313–314. p.); Kovács Istvánné: P. I. (Honismeret, 35, 2007. 5, 94–96. p.) Molnár Zsófia: Mestermunka – Emlékezés P. I.-re (Győr, 2010. Kézirat, Csornai Múz. A).

Fotó: Csornai Múz.

Aszt Ágnes

Pál Istvánné, Hartványi Borbála; P. Hartványi Borbála (1931. ápr. 26. Szolnok – 2018. aug. 17. Bp.): mezőgazdasági mérnök, muzeológus. – Férje dr.

Pál István egy.-i tanár, a biológiai tud.-ok kandidátusa. – A Gödöllői Agrártud.-i Egy. (GATE) Agronómiai Karán szerzett mezőgazdasági mérnök diplomát (1953). A mezőgazdasági tud.-ok doktora (1972). – Előadó, majd főelőadó a GATE Tanulmányi Osztályán

(1954–1958), a *M. Mezőgazdasági Múz.* tud.-os munkatársa (1958–1990, nyugdíjba vonulásáig), az int. főigh.-e (1980-tól). Részt vett a múz. gyűjteménytárainak bővítésében, újak kialakításában, irányításában (Agrobotanikai Gyűjt., Archeobotanikai Gyűjt., Kéziesszék-gyűjt.). Számos tematikus tárgygyűjtést végzett, állandó és időszaki kiáll.-okat rendezett (*Takarmány*-kiáll., 1962; *A magyar fűszerpaprika*, 1972; *A gabonatermesztés története*, 1988) – Agrártörténeti kutatómunkájának jelentős részét a régészeti korokból származó növényi maradványok meghatározása képezte. – M. Köztársaság Csillagrendje (1990).

F. m.: *Növényi mag- és termésleletek Magyarországon az újkőkortól a XVIII. századig*. Nováki Gyulával, Patay Árpáddal (A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 1967–1968, Bp., 1968, 5–81. p.); *Középkori budai lakóház mellékgödében talált növényi maradványok* (A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 1975–1977, Bp., 1978, 15–49. p.); *A Tiszaalpár-Várdomb bronzkori lakótelepről származó mag- és termésleletek* (Cumania 7. Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, 1982, 133–286. p.).

Fotó: P. I. igazolványképe, 1967, magántulajdon

Farkas Gyöngyi

Pálfy Antal (? – 1945. jan. Asa, 130/5-es fogolytábor, Szovjetunió): régész, muzeológus. – A második bécsi döntés (1940. aug. 30.) után Szegedről visszatelepült kolozsvári Ferenc József

Tudományegy. Bölcsészet-, Nyelv- és Történettud.-i Karának hallgatója, 1941-től az egy. Roska Márton által vezetett Érmészeti és Régészeti Int.-ének díjtalan gyakornoka, 1942-től mint tanárjelölt a kolozsvári *Erdélyi Nemzeti Múz. Érem- és Régiségtárának* díjtalan gyakornoka, 1944. febr.-tól segédőre. Részt vett az Érem- és Régiségtár ásatásaiban is. Roska utasítására a Kolozsvár–Zápolya utcai honfoglalás kori temető feltárását folytatta volna László Gyula helyett, annak orosz.-i kutatóútja miatt, s professzora a *Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem-és Régiségtárából* c. szakfolyóirat szerkesztési munkálataiba is bevonta, 1943-tól a fiatal gyakornok volt Roska „jobbkeze”. Mentora „megbízható, pontos és lelkiismeretes” munkatársként jellemezte, aki a porolissumi ásatásokon is „megállta a helyét”. Pályáját a II. vh. törte derékba, 1944. okt. 14-én egy szovjet járőr az Érem- és Régiségtárból az int. több munkatársával együtt munkaszolgálatra vitte a Szovjetunióba, ahonnan nem tért haza. Elhurcolásának körülményeit Székely Zoltán, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múz. későbbi vezetője örökölte meg *Emlékirataiban*. Fogságban töltött hónapjait és halálának körülményeit egykori munkatársa és fogolytársa, Szabó György kolozsvári irodalomtörténész, klasszika-filológus írta meg naplójában.

Irod.: Székely Zoltán: Emlékeim. Székely Zoltán önéletrajza és szakmai levelezése. S. a. r., szerk. és előszóval ellátta Székely Zsolt (Státus Kiadó, Csíkszereda, 2020, 50. p.); Szabó György: Kolozsvári deportáltak az Urálban. Szerk. Jakó Klára (Kolozsvár, 1994); Vincze Zoltán: Az Érem- és Régiségtár. In: Az Erdélyi Múzeum Egyesület gyűjteményei. Szerk. Sipos Gábor (Kolozsvár, 2009, 69–136. p.); M. Lezsák Gabriella: Régészeti iskola a kincses városban. László Gyula kolozsvári évei (Bölcsészettudományi Kutatóközpont–Kairosz Kiadó, Bp., 2021. 86–88. p.).

Lezsák Gabriella

Palkó Gyula: → *Koroknay Gyula*

Palóczy Edgár (1887. ápr. 4. Bp. – 1944. márc. 19. után, Bp.): kultúr- és művelődéstörténész, tanár. – Édesapja Palóczy Lipót nyelvész, író, etnográfus, édesanyja, Göetze Sarolta, Zelma Lagerlöf baráti köréhez tartozott. – A bp.-i V. ker.-i Állami Berzsenyi Dániel Főgimn.-ban érettségizett. A bp.-i PPTÉ BTK-n történelem–földrajz szakos tanári diplomát szerzett (1909). – Önkéntes a csász. és kir. gyalogezredben (1910), önálló alosztálypa-

rancsnok (1914–1918), majd a bp.-i csász. és kir. katonai parancsnokság előadója. Számos fővárosi középisk.-ban tanított: V. ker.-i M. Kir. Állami Bolyai Főreálisk. (1909–1910), III. ker.-i Polgári Fiúisk. (1911–1914, 1921–1937); II. ker.-i Felső Kereskedelmi

Fiúisk. (1919–1920), IX. ker.-i Felső Kereskedelmi Isk. (1920–1921), Felső Mezőgazdasági Isk. (1927–1930); VI. ker.-i Polgári Fiúisk. (1937–1940). Tud.-os és a tud.-t népszerűsítő tevékenysége szer-teágazó, a huszonöt éves munkásságát ünneplő, 1935-ben megjelent kötetben 340 tételt soroltak fel. Kiemelkedőt alkotott a m.–lengyel és a m.–francia kapcsolatok kutatása terén, de foglalkozott várostörténettel, numizmatikával és régészettel is. Felhívta a figyelmet a kerülettörténeti isk.-i múz.-ok fontosságára. Ennek a – korabeli szóhasználatl – helykegyeletnek a jegyében alapította meg az *Árpád Múz.-ot*, amelyhez a Felső Mezőgazdasági Isk. egy termet bocsátott rendelkezésre. A gyűjtőterületet Újlak és Óbuda, a gyűjtőkört a római régiségek, érmek, ill. a m. művelődéstörténet – köztük Árpád fejedelem (feltételezett) sírjának – emlékei jelentették. 1934-ben a gyűjt. 2176 darabból állt, s több tárgyat adtak át az Aquincumi Múz.-nak. Az intézmény a II. vh. idején megsemmisült. Az Óbudai Múz. elődintézményének tekinti. – ~ tagja volt a M. Külügyi Társaságnak, az Orsz. Gárdonyi Irodalmi Társaságnak, a Társadalmi Egyesületek Szövetségének, a M.–Lengyel Egyesületnek (a szervezet főtítkára: 1927–1929), az 1929 őszén megalakult M. Mickiewicz Társaságnak (1935-től főtítkára). Megalapította és szerk. a *Magyar-Lengyel Könyvtár* sorozatot. Részt vett a II. vh. idején Mo.-ra menekült lengyelek segítségével. Az ország német megszállása után a Gestapo letartóztatta és meggyilkolta. Halálának pontos időpontja és nyughelye nem ismert. – Gárdonyi Géza irodalmi díj (1931), Mickiewicz-emlékérem (1940).

F. m.: *Báró Tóth Ferenc, a Dardanellák megerősítője (1733–1793)* (Bp., 1916); *Újabb római pénzletek Budapest és vidéken* (Numizmatikai Közöny, XXI–XXII, 1922–1923, 21–22, 30–32. p.); *Katacsich Péter emlékezete* (Numizmatikai Közöny, XXIII–XIV, 1924–1925, 18–22. p.); *Keresztneveink zseblexikona*. Szerk. (Bp., 1927); *Woroniecki-Korybut Micieslav herceg* (M.–Lengyel Könyvtár, Bp., 1929); *Kerülettörténeti iskolai múzeumok* (Bp.